

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૧/૨૦૧૨

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે. સી. દોશી

સહી/-

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના
	હા	

=====

ઉત્તર ગુજરાત વીજ કંપની લિમિટેડ અને અન્ય

વિરુદ્ધ

પિંકી બાલકૃષ્ણ ઉર્ફે બાલકૃષ્ણ પટેલ અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧, ૨, ૩ તરફે સુશ્રી આર.વી. આચાર્ય(૧૧૨૪)

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨ તરફે રદબાતલ (એબેટેડ)

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૩, ૪ તરફે શ્રી અંકિત શાહ(૬૩૭૧) ના બદલે સુશ્રી ઝીલ રાવલ

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે નિયમ (૩૯) ની બજવાણી થયેલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે. સી. દોશી

તારીખ: ૨૫/૦૬/૨૦૨૬

ચુકાદો

૧. કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ (ટૂંકમાં “સદર કોડ”) ની કલમ ૯૬ હેઠળ હાલની ફર્સ્ટ અપીલ દાખલ કરીને, અપીલકર્તા – ઉત્તર ગુજરાત વીજ કંપની લિ. (ટૂંકમાં “યુજીવીસીએલ”) વિદ્વાન પ્રિન્સિપાલ સિનિયર સિવિલ જજ, કલોલ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૧૭.૦૭.૨૦૧૦ ના ચુકાદા અને હુકમનામાને પડકારે છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે સ્પેશિયલ સિવિલ શૂટ નં. ૧૯૭/૨૦૦૧ માં હુકમનામું કર્યું છે અને દાવો દાખલ કર્યાની તારીખથી વસૂલાત સુધી વાર્ષિક ૬% ના દરે વ્યાજ સાથે રૂ. ૯,૫૬,૩૬૦/- ચૂકવવાનો ચુજીવીસીએલને નિર્દેશ આપ્યો છે.
૨. સરળતા અને સંક્ષિપ્તતા ખાતર, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ પક્ષકારોની જે મૂળ સ્થિતિ હતી તે મુજબ તેમનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.
૩. કેસની સંક્ષિપ્ત હકીકતો એવી છે કે, ૨૨ વર્ષીય બાલકૃષ્ણ પટેલ પ્રતિવાદી ચુજીવીસીએલ કંપની માટે એપ્રેન્ટિસ લાઇન-મેન તરીકે કામ કરતા હતા.
- ૩.૧. તારીખ ૨૩ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૦ ના રોજ, ઉપરી અધિકારી અને હિંમત પરષોત્તમ વણકર નામના હેલ્પરની સૂચનાઓ પર કામ કરતાં, મૃતકને કલોલ ખાતે મહેશ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ સામે આવેલા ડિસ્ટ્રિબ્યુશન પોલ પર ફેઝ

ફોલ્ટ દૂર કરવા મોકલવામાં આવ્યા હતા. થાંભલા પરની ફરિયાદનું નિવારણ કરવાનો પ્રયાસ કરતી વખતે, તેમને ગંભીર ઇલેક્ટ્રિક શોક લાગ્યો હતો જેના કારણે તેઓ નીચે પડી ગયા હતા અને પ્રાણઘાતક ઇજાઓ પહોંચી હતી.

૩.૨. અકસ્માત બાદ, મૃતકને શરૂઆતમાં કલોલની હોસ્પિટલમાં લઈ જવામાં આવ્યા હતા અને ત્યારબાદ અમદાવાદની સિવિલ હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા, જ્યાં તારીખ ૨૪ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૦ ના રોજ સારવાર દરમિયાન તેઓ ઇજાઓને કારણે મૃત્યુ પામ્યા હતા. અકસ્માતના દિવસે જ કલોલ તાલુકા પોલીસ સ્ટેશનમાં બનાવની જાણ કરવામાં આવી હતી, અને હોસ્પિટલ ખાતે ઇન્કવેસ્ટ પંચનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું.

૩.૩. ઉપરોક્ત ઘટના યુજીવીસીએલ તરફની સંપૂર્ણ બેદરકારી હોવાનો દાવો કરીને, વાદીઓએ તેમના પતિ માટે વ્યાજ સહિત રૂ. ૧૧,૯૫,૦૦૦/- ની રકમનું વળતર મેળવવા અરજ કરેલ છે.

૩.૪. પ્રતિવાદી યુજીવીસીએલને બજવણી થતાં, તેઓ વિદ્વાન વકીલ મારફતે હાજર થયા હતા અને મુખ્યત્વે એવી રજૂઆત કરી હતી કે આ ઘટના માત્ર મૃતકની બેદરકારીના કારણે બની હતી. દુર્ઘટના ટાળવા માટે જરૂરી કાળજી રાખવાની જરૂર મૃતકને હતી. બાકીની દલીલોને પણ યુજીવીસીએલ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી છે.

૩.૫. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ઉપરોક્ત હદ સુધી દાવામાં હુકમનામું કર્યું હતું.

- ૩.૬. નારાજ થઈને, યુજીવીસીએલે હાલની ફર્સ્ટ અપીલ દાખલ કરેલ છે.
૪. અપીલકર્તાઓ તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી આર.વી. આચાર્યને સાંભળવામાં આવ્યા.
- ૪.૧. તેઓ રજૂઆત કરે છે કે મૃતક યુજીવીસીએલના એપ્રેન્ટિસ હતા. તેઓ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે બનાવના દિવસે, હેલ્પર – હિંમતભાઈ વણકરની સૂચનાથી, તેઓ ફેઝ ફોલ્ટ સુધારવા ગયા હતા.
- ૪.૨. તેઓ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે પુરાવા સૂચવે છે કે જોકે તેઓ લાઈન-મેન તરીકે કામ કરતા હતા, પરંતુ તેઓ નિયમિત કામદાર ન હતા અને જીપમાં લગાવેલી સીડીનો ઉપયોગ કરવાને બદલે, તેઓ પોતાની મેળે વીજળીના થાંભલા પર ચઢી ગયા હતા અને ઈજા પામ્યા હતા.
- ૪.૩. વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી આર.વી. આચાર્ય દ્વારા વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે પુરાવા સૂચવે છે કે તેમને થાંભલા પર ચઢતા અટકાવવામાં આવ્યા હતા અને તેમ છતાં, સૂચનાઓને અવગણીને, મૃતક વીજળીના થાંભલા પર ચઢી ગયા હતા અને તેના કારણે તેમને ઇલેક્ટ્રિક શોક લાગ્યો હતો. તેથી, આ મૃતકની સ્વ-પ્રેરિત ઈજા છે. આ કમનસીબ ઘટના માટે બેદરકાર રહેવામાં યુજીવીસીએલ અથવા હેલ્પર – હિંમતભાઈની કોઈ ભૂમિકા ન હતી.
- ૪.૪. તેઓ રજૂઆત કરશે કે આ એક સ્પષ્ટ કેસ છે જ્યાં મૃતક બેદરકાર હતા અને જો તેમણે યોગ્ય કાળજી લીધી હોત, તો આ દુર્ઘટના ટાળી શકાઈ

હોત અને તેથી, કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, તેઓ એવી રજૂઆત કરશે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે યુજીવીસીએલ વિરુદ્ધ બેદરકારીના મુદ્દાનો નિર્ણય કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે. તેઓ વધુમાં રજૂઆત કરશે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે વળતર મંજૂર કરવામાં યોગ્ય ગણતરી કરી ન હતી અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આંકવામાં આવેલી મૃતકની આવક પણ વધુ પડતી છે તેમજ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવેલ ૬% વ્યાજ પણ વધુ પડતું છે. ઉપરોક્ત રજૂઆતો પર, તેઓ આ ફર્ટ અપીલ મંજૂર કરવા અરજ કરે છે.

પ. ઉપરોક્ત રજૂઆત સામે, સામાવાળા નં. ૩ થી ૪ – મૂળ વાદીઓ તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી અંકિત શાહ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી ઝીલ રાવલે રજૂઆત કરી હતી કે મૃતક નિયમિત કામદાર ન હતા અને તેમણે એપ્રેન્ટિસની ક્ષમતામાં હેલ્પરને મદદ કરવાની હતી. તેમ છતાં, હેલ્પરે તેમને થાંભલા પર ચઢવા અને સમારકામ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો, જે મુજબ મૃતક થાંભલા પર ચઢ્યા હતા અને જ્યારે તેમણે થાંભલાનું સમારકામ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, ત્યારે તેમને વીજ કરંટ લાગ્યો હતો અને આ રીતે, મૂળ પ્રતિવાદીઓ તરફથી આ બેદરકારીનો સ્પષ્ટ કેસ છે.

પ.૧. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અપીલમાં કોઈ તથ્ય નથી, અને તેથી, અપીલ રદ થવી જોઈએ.

પ.૨. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ૨૧ વર્ષના યુવાન છોકરાએ પોતાની વિધવા અને વૃદ્ધ માતા-પિતાને પાછળ છોડીને વીજ કરંટમાં પોતાનો

જીવ ગુમાવ્યો હતો, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ૨૨ વર્ષના યુવાન છોકરાના જીવનનું મૂલ્ય રૂ. ૯,૫૬,૩૬૦/- ની નજીવી રકમ આંક્યું હતું, અને તેથી, ઉદાર અભિગમ અપનાવીને પણ, આ કોર્ટે વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં.

૫.૩. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે વાયરો અને વાયરોમાં વહેતી વિદ્યુત ઊર્જા સંપૂર્ણપણે પ્રતિવાદીના કર્મચારીઓના નિયંત્રણ અને સંચાલન હેઠળ હતી, અને ઇલેક્ટ્રિક લાઇનોમાં વીજ પ્રવાહ પસાર કરવા માટે યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કરવાની ફરજ પ્રતિવાદીની હતી. તેઓ વધુમાં રજૂઆત કરશે કે ઓવરહેડ વાયરો નાંખવા, સ્થાપિત કરવા અને તેની જાળવણી કરવામાં ખૂબ કાળજી અને સાવચેતી રાખવી અને સલામતીના પગલાં પૂરા પાડવા એ યુજીવીસીએલની ફરજ છે. તેઓ વધુમાં રજૂઆત કરશે કે વીજ કંપનીના કર્મચારી તરફથી બેદરકારી અને ઇરાદાપૂર્વકની ચૂકના કારણે મૃતકનું મૃત્યુ થયું હતું અને તેથી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે યોગ્ય અને વાજબી વળતર આપ્યું છે અને તેથી, કોઈ દખલગીરીની જરૂર નથી. ઉપરોક્ત રજૂઆત પર, સામાવાળા – વાદીઓ તરફેના વિદ્વાન વકીલ ફર્સ્ટ અપીલ રદ કરવા અરજ કરે છે.

૬. ઉપરોક્ત રજૂઆતોને ધ્યાને લેતાં, આ કોર્ટે સમક્ષ એ નક્કી કરવાનો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થયો છે કે શું મૃતક બેદરકાર હતા અને તેમની બેદરકારીના કારણે આ ઘટના બની હતી? વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે આંક ૧૬ પર નીચે મુજબના મુદ્દાઓ ઘડ્યા હતા:—

“(૧) શું વાદી સાબિત કરે છે કે મૃતક પ્રતિવાદી બોર્ડમાં એપ્રેન્ટિસ તરીકે કામ કરતા હતા અને તે સંબંધિત સમયે અને ઇલેક્ટ્રિક શોક લાગવાના સમય દરમિયાન કામ કરતા હતા અને તે માટે પ્રતિવાદી બેદરકાર છે અને મૃતકને ઇલેક્ટ્રિક શોક લાગ્યો હતો અને તેથી મૃત્યુ થયું છે?”

(૨) શું આ કોર્ટને આ દાવો ચલાવવાની હકુમત છે?

(૩) શું વાદી તેમણે માંગેલ દાદ મેળવવા હકદાર છે?

(૪) શો હુકમ અને હુકમનામું?”

૭. મુદ્દા નં. ૧ થી ૩ નો જવાબ હકારાત્મક આપવામાં આવ્યો છે અને મુદ્દા નં.

૪ નો જવાબ આખરી હુકમ મુજબ આપવામાં આવ્યો છે.

૮. બે પાસાઓ મહત્વપૂર્ણ છે, સંપૂર્ણ જવાબદારીનો સિદ્ધાંત (પ્રિન્સિપલ ઓફ સ્ટ્રિક્ટ લાયબિલિટી), જે હાલના કેસમાં લાગુ પડે છે. સ્વ-પ્રેરિત ઇજાની રજૂઆત માટે કોઈ અવકાશ નથી. આત્મહત્યા કરવાના કિસ્સા સિવાય કોઈપણ સમજદાર વ્યક્તિ પોતાની મેળે મરી જશે નહીં. યુજીવીસીએલનો એવો કેસ નથી કે તેમણે આત્મહત્યા કરી હતી અને તેમનું મૃત્યુ થયું હતું. તે ફરીથી એક સ્થાપિત સ્થિતિ છે કે મૃતક એપ્રેન્ટિસ હતા અને હેલ્પરે તેમને ખામી સુધારવા જણાવ્યું હતું.

બીજું, ફેઝ ફોલ્ટ સુધારવાની ફરજ હેલ્પરની હતી, પરંતુ તેના બદલે તેમણે મૃતકને ખામી સુધારવા નિર્દેશ આપ્યો હતો અને તેમના નિર્દેશનું

પાલન કરતાં, મૃતકને ખામી સુધારવાની કામગીરી સોંપવામાં આવી હોવાથી, જ્યારે તેઓ થાંભલા પર ચઢી રહ્યા હતા ત્યારે તેમને વીજ કરંટ લાગ્યો હતો. આ હકીકતો પોતે જ એ કહેવા માટે પૂરતી છે કે આ ઘટના સર્જવા માટે યુજીવીસીએલ અને હેલ્પર બેદરકાર છે.

૯. આ હકીકતલક્ષી પૃષ્ઠભૂમિમાં, જો આપણે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના એમ.સી. મહેતા વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા [એ.આઇ.આર. ૧૯૮૭ એસ.સી. ૧૦૮૬] ના કેસના ચુકાદાનો સંદર્ભ લઈએ, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે રાયલેન્ડ્સ વિ. ફ્લેચર, ૧૮૬૮ ૩ એચ.એલ. ૩૩૦ ના કેસમાં સંકળાયેલા કડક જવાબદારીના સિદ્ધાંતોનો વિસ્તાર કર્યો હતો અને તેને સંપૂર્ણ જવાબદારી તરીકે ગણાવી હતી. તે કેસમાં, શ્રીરામ ફૂડ્સ એન્ડ ફર્ટિલાઇઝર્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝના એકમોમાંથી ઓલિયમ ગેસ ગળતરના પરિણામે ભોગ બનેલા વ્યક્તિઓ વતી વળતરનો દાવો માગવામાં આવ્યો હતો. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે જ્યાં સ્વાભાવિક રીતે જોખમી પ્રવૃત્તિઓ ચલાવવામાં આવે છે ત્યાં અકસ્માતોના પરિણામો અંગેનો કાયદો ઘડ્યો છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:—

“સંપૂર્ણ જવાબદારીનો સિદ્ધાંત ઘડવામાં આવ્યો હતો જેના દ્વારા જવાબદારીને સંપૂર્ણ બનાવવામાં આવી હતી એટલે કે બચાવ વિનાની કડક જવાબદારી. ફરરા ૩૧ માં સર્વોચ્ચ અદાલતનું અવલોકન સ્વયં-સ્પષ્ટ છે અને નીચે મુજબ વંચાય છે: “....તેથી અમે ઠરાવીએ છીએ કે જ્યાં કોઈ સાહસ જોખમી અથવા સ્વાભાવિક

રીતે ખતરનાક પ્રવૃત્તિમાં રોકાયેલું હોય અને આવી જોખમી અથવા
સ્વાભાવિક રીતે ખતરનાક પ્રવૃત્તિના સંચાલનમાં અકસ્માતને
કારણે કોઈને નુકસાન થાય, ઉદાહરણ તરીકે ઝેરી ગેસના
ગળતરના પરિણામે, તો તે સાહસ અકસ્માતથી પ્રભાવિત થયેલા
તે તમામ લોકોને વળતર આપવા માટે કડક અને સંપૂર્ણપણે
જવાબદાર છે અને આવી જવાબદારી રાયલેન્ડ્સ વિ. ફ્લેચર ના
નિયમ હેઠળ કડક જવાબદારીના અપકૃત્ય સિદ્ધાંતના સંબંધમાં
કાર્યરત કોઈપણ અપવાદોને આધીન નથી."

૧૦. એચ.એસ.ઈ.બી. વિ. રામનાથ [૨૦૦૪ (૫) એસ.સી.સી. ૭૯૩] માં,
માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે એવા કેસમાં સંપૂર્ણ જવાબદારીના સિદ્ધાંતના
વિસ્તરણનો ફરીથી પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો જ્યાં વીજ પુરવઠા કંપની દ્વારા
એવી દલીલ કરીને જવાબદારી નકારવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો કે
ઈલેક્ટ્રિક લાઇન નજીકના અનધિકૃત બાંધકામે અકસ્માતમાં ફાળો આપ્યો
હતો. ફક્ત ૬ માં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:—

"૬. અપીલકર્તાઓ એવો વ્યવસાય ચલાવી રહ્યા છે જે સ્વાભાવિક
રીતે જોખમી છે. જો કોઈ વ્યક્તિ હાઇ-ટેન્શન વાયરના સંપર્કમાં
આવે છે, તો તેને ગંભીર ઈજા થવાની અને/અથવા મૃત્યુ
પામવાની સંભાવના છે. તેઓ સ્વાભાવિક રીતે જોખમી વ્યવસાય
ચલાવી રહ્યા હોવાથી, અપીલકર્તાઓએ ખાતરી કરવી પડશે કે
તેમની પ્રવૃત્તિઓથી કોઈ ઈજા ન થાય. જો તેઓને જણાય કે તેમના

વાયરોની નજીક અનધિકૃત બાંધકામો કરવામાં આવ્યા છે, તો યોગ્ય સત્તાવાળાઓ સમક્ષ રજૂઆત કરીને અને જો જરૂરી હોય તો, કાયદાની અદાલતમાં જઈને તે બાંધકામ તોડી પાડવામાં આવે તેની ખાતરી કરવાની તેમની ફરજ છે. અન્યથા, તેઓ તેમની નિષ્ક્રિયતાના પરિણામો ભોગવશે. જો એવી ફરિયાદો હોય કે આ વાયરો ઝૂકી રહ્યા છે અને ઘરોને લગભગ સ્પર્શી રહ્યા છે, તો તેમણે ખાતરી કરવી પડશે કે ઘરો અને વાયરો વચ્ચે જરૂરી અંતર રાખવામાં આવે, ભલે તે ઘરો અનધિકૃત હોય. આ કેસમાં અમને હકીકતનો કોઈ વિવાદિત પ્રશ્ન જણાતો નથી."

૧૧. તાજેતરમાં, આ કોર્ટે પી.જી.વી.સી.એલ. વિ. ચંદ્રિકાબેન હરપાલસિંહના વારસદારો [એ.આઈ.આર. ૨૦૧૭ ગુજરાત ૧૭૭] ના કેસમાં, (૨૦૦૨) ૨ એસ.સી.સી. ૧૬૨ માં અહેવાલ થયેલ એમ.પી. ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ વિ. શૈલકુમાર અને અન્ય ના કેસના ચુકાદા પર આધાર રાખીને આ મુદ્દાની ચર્ચા કરી હતી, જેમાં ફકરા ૬ માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:—

"૬. વિદ્વાન વકીલ શ્રી એસ.પી. હસુરકર દ્વારા નીચેની બંને અદાલતોના ચુકાદાઓ તેમજ સામગ્રી અને પુરાવાઓ, ખાસ કરીને આંક ૩૫ નો ઉલ્લેખ કરીને બેદરકારી અંગેની તેમની દલીલના સમર્થનમાં રજૂઆતો કરવામાં આવી છે.

તેથી, મુખ્ય પ્રશ્ન એ છે કે શું મૃતક પર કોઈ બેદરકારીનો આરોપ લગાવી શકાય અને શું આ ઘટના અને તેના પરિણામે મળતા વળતરની જવાબદારી ટાળવા માટે આવી કોઈ દલીલો ધ્યાને લઈ શકાય. બેદરકારીના પાસા પર નીચેની બંને અદાલતો દ્વારા વિચારણા કરવામાં આવી છે. જોકે વિજ્ઞાન વકીલ શ્રી એસ.પી. હસુરકર દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે થાંભલા પરથી વાયર જગ્યા પર લાવવામાં આવ્યો હતો જે પાઈપમાંથી મીટર સુધી પસાર થતો હતો અને તે પાઈપ એંગલ સાથે ફિટ કરવામાં આવી હતી. તેથી કપડાં સૂકવવા માટેનો વાયર એંગલ સાથે લગાવી શકાયો ન હોત અને તેથી તે ગ્રાહકની બેદરકારી છે, તે તદ્દન ગેરસમજભરેલું છે. અહીંના અપીલકર્તાઓ જેવા લાયસન્સધારકની જવાબદારી અને ફરજ સ્થાપન અને જાળવણી કરવાની છે. જ્યારે થાંભલા પરથી સીધી જગ્યા સુધી લાઈન લેવામાં આવે છે, ત્યારે તે એવી રીતે ઢંકાયેલી હોય અને વાયર પાઈપ સાથે એવી રીતે ફીટ થયેલો હોય કે જેથી કોઈ અકસ્માત ન સર્જાય અને તે સલામત રહે તે જોવાની તેમની ફરજ છે. સપ્લાયર દ્વારા આ સાવચેતી રાખવી જરૂરી છે કારણ કે તેમણે લાઈન નાખી છે અને તેમણે લાઈનની જાળવણી કરવાની છે. સમયાંતરે ટેબરેખ રાખવામાં આવે છે અને જ્યારે મીટર માટે ચકાસણી કરવામાં આવે છે, ત્યારે પ્રતિનિધિ પણ જગ્યાની મુલાકાત લે છે. તેથી એવી રજૂઆત કે કપડાં

સૂકવવાનો તાર ઍંગલ સાથે જોડાયેલો હોવાથી, તે અકસ્માતનું મુખ્ય કારણ હતું અને ગ્રાહક પર બેદરકારી ઢોળવામાં આવી હતી, તે ગેરસમજભરેલી છે. ટ્રાયલ કોર્ટે (૨૦૦૨) ૨ એસ.સી.સી. ૧૬૨ માં અહેવાલ થયેલ એમ.પી. ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ વિ. શૈલકુમાર અને અન્ય ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનો સંદર્ભ લીધો છે અને તેના પર આધાર રાખ્યો છે અને "કડક જવાબદારીના સિદ્ધાંત" નો ઉલ્લેખ કરીને અવલોકનો કર્યા છે જે ટાંકવામાં આવ્યા છે. કડક જવાબદારીનો ખ્યાલ તેના વિવિધ પરિમાણો ધારણ કરે છે કે એકવાર અકસ્માત સર્જાયા પછી જવાબદારી કડક બને છે અને કોઈપણ સંજોગોમાં જવાબદારી લાયસન્સધારક પર રહે છે કે જે લાઈનના સ્થાપન અને જાળવણી સમયે સાવચેતી રાખવા માટે બંધાયેલ છે જેથી કોઈ અકસ્માત ન સર્જાય અથવા તેની શક્યતાઓ નહિવત્ રહે. તેથી બેદરકારીના પાસાનો ઉલ્લેખ કરીને કરવામાં આવેલી રજૂઆતો અપકૃત્ય કાયદા (લો ઓફ ટોર્ટ્સ) માં બેદરકારીનો સંદર્ભ ધરાવે છે જ્યાં વ્યક્તિ દર્શાવી શકે છે કે વાજબી સાવચેતી રાખવામાં આવી હતી. જો કે, એકવાર "કડક જવાબદારીનો સિદ્ધાંત" લાગુ કરવામાં આવે પછી, સાવચેતી રાખવામાં આવી હતી કે નહીં તે હકીકત ધ્યાને લીધા વિના જવાબદારી ઉદ્ભવે છે. આ સંજોગોમાં, નીચેની બંને અદાલતો દ્વારા તારવવામાં આવેલા હકીકતોના સમવર્તી તારણો અયોગ્ય

અથવા ભૂલભરેલા કહી શકાય નહીં. ઉપર જણાવ્યા મુજબ પૂછવામાં આવેલા કાયદાના મહત્વના પ્રશ્નો માત્ર પુરાવાની મૂલવણીના પાસાનો ઉલ્લેખ કરે છે. પ્રથમ પ્રશ્ન અકસ્માતની જવાબદારી અંગેની વૈધાનિક જોગવાઈનો સંદર્ભ આપે છે જે ફરીથી અસ્પષ્ટ છે કારણ કે ઇલેક્ટ્રિસિટી સપ્લાય રૂલ્સ અને ઇલેક્ટ્રિસિટી સપ્લાય કોડ સંબંધિત ચોક્કસ નિયમો છે, જે ફરીથી વૈધાનિક જોગવાઈઓ અને આવી લાઈનની સ્થાપના અને જાળવણી માટે સાવચેતી રાખવાની લાયસન્સધારકની જવાબદારીનો સંદર્ભ આપે છે. આંક ૩૫ નો સંદર્ભ અને તેના પરનો આધાર અપીલકર્તાઓ માટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એસ.પી. હસુરકર દ્વારા કરવામાં આવેલી આવી કોઈપણ રજૂઆતને વાજબી ઠેરવશે નહીં. તેથી ભાગ્યે જ કહી શકાય કે કાયદાનો કોઈ મહત્વનો પ્રશ્ન સંકળાયેલો છે.”

૧૨. બીજો એક ચુકાદો જે ધ્યાને લેવામાં આવ્યો છે તે ડેપ્યુટી એન્જિનિયર મારફતે પશ્ચિમ ગુજરાત વીજ કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ મૃતક જીગ્નેશ જમનભાઈ ગોહિલના કાયદેસરના વારસદારો, ૨૦૨૪ (૦) જે.એક્સ. (ગુજ.) ૮૯૮ ના કેસમાં છે.

૧૩. એમાં કોઈ વિવાદ નથી કે અપીલકર્તા જોખમી ઉત્પાદન એટલે કે વીજળી વેચવાના વ્યવસાયમાં રોકાયેલા છે. બનાવને રોકવા માટે તમામ વાયરોનું ઇન્સ્યુલેશન કરી તેની જાળવણી કરવાની જવાબદારી અપીલકર્તા – યુજીવીસીએલની છે. જો કોઈ ઘટના બને છે, તો સંપૂર્ણ જવાબદારીનો

સિદ્ધાંત આકર્ષિત થશે. આમ, કેસના ગુણદોષને સ્પર્શ્યા વિના, યુજીવીસીએલ જોખમી પદાર્થ વેચવામાં રોકાયેલ છે તે હકીકતને ધ્યાને લેતાં, કડક અને સંપૂર્ણ જવાબદારીના સિદ્ધાંતો લાગુ કરીને મૃતકના મૃત્યુ માટે વળતર ચૂકવવું જરૂરી છે.

૧૪. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે જો વીજળીની લાઇન મારફતે પ્રસારિત થતી ઊર્જાથી કોઈ માનવીને ઇજા થાય કે મૃત્યુ થાય, જે અજાણતાં તેના સંપર્કમાં આવે છે, તો સંપૂર્ણ જવાબદારીના સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં રાખીને ભોગ બનનારને વળતર આપવાની વીજ કંપનીની પ્રાથમિક જવાબદારી છે. વાયરો મારફતે પ્રસારિત થતી વીજળી ખતરનાક પરિમાણની ક્ષમતા ધરાવે છે. વધુમાં, આવી વીજળીના લીકેજને રોકવા માટે અથવા આવો વાયર માનવ જીવન માટે જોખમ ઊભું ન કરે તે જોવા માટે તમામ સુરક્ષા પગલાં લેવાની વીજ કંપનીની ફરજ છે. જો હાલના અપીલકર્તા – યુજીવીસીએલ જેવું સાહસ વીજળી સપ્લાય કરવાની પ્રવૃત્તિમાં સંકળાયેલું હોય તો તે નિઃશંકપણે માનવ જીવન માટે જોખમી સંસર્ગમાં સંકળાયેલું છે, તેથી અપકૃત્ય કાયદો (લો ઓફ ટોર્ટ્સ), વીજ કંપની તરફથી કોઈપણ બેદરકારી કે લાપરવાહીને ધ્યાનમાં લીધા વિના, અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા ભોગવવામાં આવેલી ઇજા માટે તેમને જવાબદાર ગણે છે. આવી જવાબદારીનો આધાર આવી પ્રવૃત્તિના મૂળ સ્વરૂપમાં રહેલું અગમચેતીપૂર્વકનું જોખમ છે. આવી વ્યક્તિ પર લાદવામાં આવેલી જવાબદારીને કાયદામાં "કડક જવાબદારી (સ્ટ્રિક્ટ લાયેબિલિટી)" તરીકે

ઓળખવામાં આવે છે. કડક જવાબદારી અથવા સંપૂર્ણ જવાબદારીનો ખ્યાલ એ ક્ષતિ જવાબદારી (ફોલ્ટ લાયબિલિટી) ના ખ્યાલથી અલગ પડે છે જે બેદરકારી અથવા ખામીના કારણે આ રીતે ઉદ્ભવે છે એટલે કે બેદરકારીનો ખ્યાલ સમજે છે કે વાજબી સાવચેતી રાખીને અગમચેતીપૂર્વકના નુકસાનને ટાળી શકાયું હોત. જો પ્રતિવાદીએ નુકસાન ટાળવા માટે જે કરી શકાય તે બધું જ કર્યું હોય તો જ્યારે કાર્યવાહી ક્ષતિ જવાબદારી પર આધારિત હોય ત્યારે તેને જવાબદાર ઠેરવી શકાય નહીં. જો કે, કડક જવાબદારીના કેસોમાં આવી વિચારણા કે સુસંગતતા હોતી નથી જ્યાં સાવચેતી રાખીને પ્રતિવાદી ચોક્કસ નુકસાન ટાળી શક્યા હોત કે નહીં તે ધ્યાનમાં લીધા વિના તેને જવાબદાર ઠેરવવામાં આવે છે.

૧૫. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાને લેતાં અને કડક જવાબદારી અથવા સંપૂર્ણ જવાબદારીના સિદ્ધાંતોના વિસ્તરણમાં, યુજીવીસીએલ મૃતકની બેદરકારીનો દાવો કરવાનો વિશેષાધિકાર ધરાવશે નહીં. આમ, હાલની ફર્સ્ટ અપીલ માત્ર ૨૬ થવાને જ પાત્ર છે.

૧૬. પરિણામે, હાલની ફર્સ્ટ અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને ૨૬ કરવામાં આવે છે.

૧૭. પરિણામે, સિવિલ એપિલિકેશન (સી.એ.), જો કોઈ હોય તો, ટકી શકતી નથી અને તે મુજબ તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

૧૮. જો વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ કોઈ રકમ જમા કરાવવામાં આવી હોય, તો તે તેના પર મળેલા વ્યાજ સહિત વાદીઓને ચૂકવી આપવામાં આવશે.

૧૯. રજિસ્ટ્રીને આર એન્ડ પી (રેકર્ડ અને પ્રોસિડિંગ્સ), જો કોઈ હોય તો, સંબંધિત કોર્ટને તુરંત જ પરત કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

સહી/-

(જે. સી. દોશી, ન્યાયમૂર્તિ)

This is an AI-Assisted Translation.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====